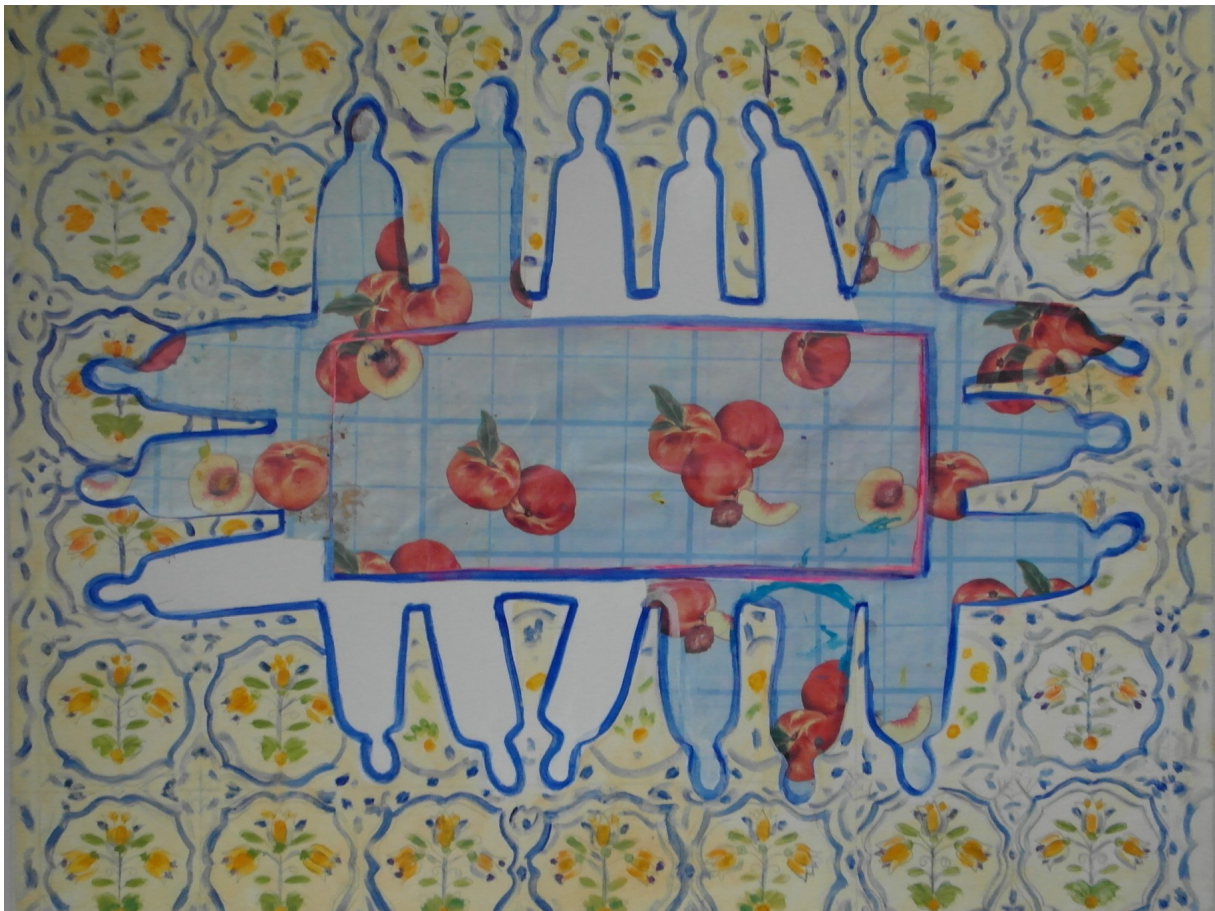

Oude Kerk 6 november 2022

Oogstdankviering

ds. Johan Meijer

gelezen: Prediker 3: 1-15

titel: de kōkntoavel

overdenking

*gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

I

Straks na de overdenking zingt het kerkkoor *You are the light*. Dat heeft een bijzondere en ook wel emotionele lading. Het is sowieso bijzonder dat het koor weer zingt in een dienst, de eerste keer na de Corona-periode. Live is het een kleine drie jaar geleden dat jullie hier samen zongen. Dat was onder leiding van Erik Laarman. Hij studeerde met jullie *You are the light* in, dat in digitale versie werd uitgebracht in het voorjaar van 2020, een waar kunststuk, dat in een dienst gebracht werd begin oktober 2020, toen we jullie jubileum zouden vieren en ook dat heel anders werd. Een week later overleed Erik heel plotseling, hetgeen op zijn naasten en ook op jullie en ons allen diepe sporen achterliet. Wij gedenken hem met eerbied. Bij zijn afscheidsdienst werd *You are the light* ten gehore gebracht. Het mag als een wonder worden ervaren dat jullie een nieuwe dirigent mochten vinden: Valeria Boermistrova, we zijn dankbaar dat jij er bent en dat jullie als koor weer mogen zingen in een dienst. *You are the light* dus, na de preek.

II

En daarna horen wij het gedicht de K kntoavel voordragen, een gedicht in het Twents, over een centrale plek in de boerderij: de keukentafel, die in veel huizen ene belangrijke plaats is van samenkomen, van eten, koffiedrinken, van overleggen, van de feiten bespreken en de toestanden in samenleving en wereld van een mening te voorzien, de plaats om gevoelens te uiten als er geen vreemden bij zijn, en de plaats om gasten gastvrij te verwelkomen. Het was aan de keukentafel in het huis van van Maarten en Mieke van Os, dat wij deze dienst hebben voorbereid, het was fijn dat weer te kunnen doen en ook dat verschillende gemeenteleden van het agrarisch buitengebied in onze gemeente een rol hebben in deze dienst en ook de prachtige oogsttafels gemaakt hebben, weer tafels. Maarten, het is fijn dat jij na de jaren van ouderling en pastoraal medewerker zijn in het buitengebied, jouw activiteiten, bezoeken en ook de voorbereiding van deze dienst hebt voortgezet en het is ook heel fijn dat Martin van Zelm bereid is jou daarin te assisteren en ook tijd en energie te schenken aan ons mooie agrarische buitengebied. Welkom, Martin in deze taak.

III

Het gedicht 'de K kntoavel' speelde mee in de voorbereiding, dat mooie beeld van de tafel in de keuken, ook een vertrouwd beeld voor mij, die ook op een boerderij opgroeide. Ik ging het gedicht op me in laten werken en vond een uitdrukking die ik nog niet helemaal kende, 'vesper hooln', het blijkt een namiddagmaaltijd te zijn in de drukke tijden van het boerenleven, en vesper, uur of 17.00, correspondeert ook met het gebedsgetijde in kloosters dat de Vespers heet. Op zoek naar een afbeelding kwam ik op een kunstwerk van Karin Borgman, je ziet het hier afgebeeld. Karin is beeldend kunstenaar, illustrator, artistiek projectleider en docent. In haar werk staan vaak tafels centraal, het gaat haar om de relaties tussen mensen en wat er gebeurt aan tafel. Ieder heeft vaak haar of zijn eigen plek. En wat gebeurt er als mensen niet meer dagelijks met elkaar aan dezelfde tafel zitten. Als kind zat je met ouders of broers en zussen aan tafel, maar je ging de deur uit. Kreeg misschien zelf een

partner, of kinderen en vormt zelf een gezin. Of je leefde alleen verder en zit meestal alleen aan tafel. Of iemand, jou dierbaar, viel weg uit je kring. De achttien figuren rond de tafel in het kunstwerk, best een groot gezelschap zijn als contour geschilderd, ze hebben geen gezicht, want het kunstwerk nodigt je uit daar zelf gezichten bij in te vullen. Van mensen die om je heen zijn, van mensen die om je heen waren, van mensen die je heel graag aan je tafel zou willen zien. De tegels die we zien doen me denken aan de versierde wandtegels in een klassieke Twentse boerderij, het tafelzeil met de vruchten lijken een oogsttafel, maar roepen ook het heel huiselijke tafereel op een tafelzeil vaak oproept. De tafel van Karin Borgman vormt het kostbare beeld van een samenzijn waar wij naar verlangen, of dat onze werkelijkheid is en waar we heel dankbaar voor mogen zijn. Het samen eten en het communiceren en de behoefte naar waardevol warm samenzijn, of de heimwee daarnaar.

IV

Al die gevoelens die ook samenkomen in het gedicht de Kōkntoavel, die echt een heel belangrijke plaats inneemt in het menselijk samenleven, in het bijzonder ook in boerderijen in ons agrarisch buitengebied. Iemand zegt: de kille cijfers van de vergadertafels in Den Haag worden aan de keukentafel besproken en heel anders beleefd. Want daar krijgt beleid een gezicht, daar worden maatregelen concreet. Daar wordt de zorg gedeeld of het bedrijf nog wel verder kan, of dat er enorme investeringen nodig zijn. Daar worden de gevolgen van de energiecrisis voelbaar, want het bedrijf vraagt heel veel energie, dat geldt overigens ook in veel andere takken van bedrijfsvoering. Het midden- en kleinbedrijf wordt hard geraakt, de bakker, de slager om er zo eens een paar te noemen. We zitten aan de keukentafel, bereiden deze dienst voor, en hebben het er over. De sfeer is mild, we kunnen zeggen wat we voelen en vinden, de sfeer is fijn, maar er wordt wel zorg gedeeld, en vooral ook dat al die crises tegelijk en die elkaar maar steeds opvolgen ook verwarring geven en angst, er komt zoveel op je af, dat je zorgen baart en raakt. Naast de crises die ons allen raken: de Coronacrisis, die zoveel veranderde, de oorlog in Oekraïne die te erg voor woorden is, de energiecrisis, de klimaatcrisis, de asielfcrisis. En al die meningen en ook heftigheden die we zien tussen mensen, al die onvrede die er is en groeit. En dan gaat het ook nog over de oogst, de gevolgen van de heel droge zomer en het beeld dat bij het ene gewas de oogst tegenviel, maar dat het andere juist mooi resultaat gaf. En dat er nog altijd toch ook dankbaarheid is voor wat er wél is en dat een beetje bewuster omgaan met voedsel en energie helemaal niet verkeerd is, maar dat er wel veel zorg is over onze nieuwe generaties, onze jongeren, onze kinderen, die in een andere wereld opgroeien dan een generatie ervoor.

V

De brief van onze Koningin Máxima, gisteren gepubliceerd, een brief aan de jonge generaties mag gelden als een kostbaar document, met een belangrijke boodschap: Je hoeft niet altijd een tien te halen of te zijn, je hoeft niet altijd op je tenen te lopen, je hoeft niet steeds boven je kunnen te presteren, tot je er bij neervalt. Al die druk, die zoveel spanning geeft, tot en met gevoelens van neerslachtigheid en wanhoop. En: dat er plekken zijn om je uit te spreken, je gevoelens te delen, een plaats aan een tafel waar het veilig is, waar je niet maar steeds bang hoeft te zijn om te zeggen wat je vindt of voelt. Een plaats om thuis te komen, een plaats waar het veilig is. Een plaats waar je op adem kunt komen. Een plaats van echt ontmoeten, en niet alleen maar digitaal.

VI

Wat zou het fijn zijn als de kerk ook zo'n plek zou zijn, een plek waar je graag naar toe gaat, een plek waar je op adem komt en tot rust, een plek waar je elkaar ontmoet, en werkelijk ont-moet, dus waar het moeten ophoudt en je gewoon kunt zijn. Een plek waar je niet dunnetjes de vergadering overdoet, of al weer snel de agenda trekt, laat die maar thuis als je naar de kerk gaat of waar het gesprek niet steeds is de onvrede over dit of dat en wat er nu weer fout ging of anders had moeten, maar een plaats die je thuis kunt noemen. We hoeven er niet omheen te draaien dat dat niet helemaal de werkelijkheid is en dat de Coronaperiode invloed heeft op ons gevoel van gemeente-zijn. Ik mis iets, zei iemand laatst treffend, maar ik kan niet precies benoemen wat ik nou precies mis. En ja, wij missen de Potkaamp, en ja wij zien er naar uit dat die weer opengaat, maar ook daarin nemen wij onszelf mee. En met onszelf is zoveel aan de hand, en in onszelf zijn zoveel gedachten en zorgen en irritaties ook en frustraties en het is nog altijd makkelijker om kritiek te uiten dan echt ons hart te openen. Dat is een moeilijke opgave, dat weten we allemaal. Maar het is wel een opgave en ten diepste een diepe vreugde, om gewoon ook weer blij te zijn met elkaar.

VII

Het gedicht dat Janny de Jager aandroeg aan de keukentafel van de voorbereiding raakt precies een verlangen en een noodzaak dat wij als mensen medemensen nodig hebben in een vertrouwde, huiselijke sfeer, van hart tot hart. Het legt ook bloot hoeveel eenzaamheid er is en hoeveel gemis er ervaren wordt. Het was die middag, dat we spraken over grote en kleine dingen, over de crises die ons allen raken, maar ook de individuele noden als ziekte of persoonlijk wel en wee, dat ik dacht: hier is een tafel waaraan het goed toeven is. Een tafel waar wij tijd voor elkaar nemen en natuurlijk ook een dienst voorbereiden, maar dat ging in een mooie soepele sfeer. Meer van dit soort tafels alstublieft, dacht en voelde ik, meer van dit soort ontmoetingen, waar je aan opademt. Minder agenda en meer aan elkaar toekomen. Minder steeds maar het hoofd en hoofdbrekens en regeldingen en meer tijd voor het hart.

IIX

En als vanzelf bijna klinkt dan Prediker, die good old Prediker, vanwie we het bekendste hoofdstuk hoorden voorlezen. Die bijna nuchtere constatering dat er voor alles een tijd is, voor alle levensfasen en voor alle levenstaken een eigen tijd, in de afwisseling van inspanning en ontspanning. Voor de Prediker hoeven we niet allemaal een tien te halen, maar leeft er de uitdaging om de diepe waarde van het leven te proeven in een balans van werk en vrije tijd, van zware en lichte gevoelens, van rouwen en vieren, van het land bewerken, maar ook van de vruchten genieten. Prediker predikt de moeilijke kanten van het leven niet weg, integendeel: hij bespreekt feiten. Zelfs de eeuwig menselijke werkelijkheid van oorlog en vrede. Hij idealieert niet, maar legt ook niet het hoofdaccent op de crisis. En toch berust hij ook niet, niet zo van: eet en drink je zorgen maar weg. Dat is een misvatting over hem en zijn boek dat je er op los zou moeten leven omdat de werkelijkheid toch te beroerd voor woorden is. Maar wel om balans te zoeken, om na je inspanning ook toe te komen aan jezelf en aan elkaar. En daarin aan God.

IX

Ons eerste doel van samenzijn hier in de kerk is dat wij voor het Aangezicht van God samenkomen, om hem te loven en te danken voor het vele goede dat er ook is in ons leven, en om te bidden en te smeken als wij met lege handen staan en het even niet meer weten.

En om te zoeken naar voedsel voor het hart, manna uit de hemel. En om ons hart te laten versterken en te bemoedigen. Dat we anders de kerk uitgaan dan dat we er in kwamen. En dat we iets blijer zijn elkaar te ontmoeten en te zien en bedenken dat het uiteindelijk een groot voorrecht is dat we in vrijheid samen kunnen vieren. Zonder de werkelijkheid uit het oog te verliezen, de grote vragen en angsten die er zijn, is het een uitdaging om iets dankbaarder en iets trager te leven, iets aandachtiger voor het kleine en gewone, want ook dat, ja juist dat is een gave van God.

Amen